

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ГАРАНТІЙ УКРАЇНИ В НОВОМУ МЕХАНІЗМІ ФІНАНСУВАННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Литвяк В. Я.

ВСТУП

Розвиток ефективних механізмів державного фінансування та інвестування у сферу охорони здоров'я відіграє важливу роль у формуванні ефективної соціальної політики держави, особливо в складних економічних і демографічних умовах, спричинених військовою агресією. В таких умовах саме державне фінансування сфери охорони здоров'я виступає основним джерелом забезпечення доступу громадян України до отримання якісних і безпечних медичних послуг. Однак, не зважаючи на проголошення у 2018 році нового формату гарантування українською державою ефективних та достатніх механізмів в отриманні медичних послуг, реальний стан фінансового забезпечення та ефективності цих гарантій все ще потребують удосконалення та оптимізації.

Реформування вітчизняної медичної системи, запровадження системи державних медичних гарантій, націлених на забезпечення доступності медичних послуг в достатній мірі не забезпечує усіх необхідних потреб та гарантій населенню якісної медичної допомоги. Медична сфера стикається із проблемами та викликами, що впливають на ефективність функціонування медичної галузі та реалізацію інструментів якісного медичного забезпечення населення. Основні виклики сьогодення включають:

- низький рівень фінансування системи охорони здоров'я в Україні. Державні витрати на охорону здоров'я в Україні залишаються недостатніми порівняно із реальними потребами для ефективного функціонування галузі. Дефіцит ресурсів призводить до зниження доступності та якості медичного обслуговування (забезпечення);

- необхідність реформування системи фінансового забезпечення у сфері охорони здоров'я. В Україні реалізовано перші кроки у напрямку реформування вітчизняної системи охорони здоров'я шляхом запровадження програми медичних гарантій через Національну службу здоров'я України (НСЗУ), запуск e-Health, реформування ланки первинної медичної допомоги, запровадження принципу «гроші ходять за пацієнтом». Водночас запровадження цих реформ зіштовхується із

низкою проблем соціально-економічного характеру. Зокрема: нерівномірність розподілу коштів між регіонами і територіальними громадами, нестача фінансових ресурсів для покриття всіх необхідних медичних послуг, неефективний розподіл бюджетних коштів тощо;

– нерівність доступу до медичного забезпечення та якісних медичних послуг. Незважаючи на проголошені державні гарантії на медичне обслуговування, значна частина населення, особливо в сільських регіонах, стикається з обмеженим доступом до необхідних медичних послуг через низьку доступність лікарень, відсутність сучасного обладнання та недостатню кількість кваліфікованих спеціалістів;

– публічність та прозорість використання бюджетних коштів у сфері медичного забезпечення. Для України залишається відкритою проблема щодо забезпечення прозорості розподілу та використання бюджетних коштів, що спричинено наявністю корупційних схем, неефективністю управління фінансами у сфері охорони здоров'я, відсутністю належного контролю та моніторингу бюджетних витрат тощо;

– низький рівень фінансової мотивації персоналу медичної сфери. Важливою проблемою вітчизняної сфери охорони здоров'я залишається низький рівень оплати праці медичних працівників, невідповідність умов праці встановленим стандартам, відсутність належних фінансових гарантій та компенсацій. Вказані аспекти приводять до втрати кваліфікованого персоналу державними медичними установами, виїзду медиків за кордон та зменшення загальної ефективності надання медичних послуг;

– неузгодженість між державними та місцевими органами влади. Важливою проблемою вітчизняної моделі фінансування охорони здоров'я є недостатня координація між центральними органами влади та місцевими органами самоврядування, що призводить до зниження рівня якості надання медичних послуг у різних регіонах країни.

Тому, з огляду на складність соціально-економічних умов, викликаних такими зовнішніми чинниками як пандемія COVID-19, повномасштабна військова агресія, демографічна криза та міграційний рух, особливої актуальності набуває дослідження проблематики належного фінансового забезпечення системи державних гарантій у наданні медичних послуг.

1. Аналіз теоретичних основ та проблема фінансового механізму реалізації державних гарантій у сфері охорони здоров'я в Україні

Питання ефективності державного фінансування у сфері охорони здоров'я полягає, на наш погляд, у необхідності оптимізації існуючої моделі фінансового забезпечення, а також у площині подальшого реформування механізмів державних гарантій. Це дозволить

забезпечити доступ всіх громадян України, а не лише представників окремих вразливих груп, до медичних послуг високої якості на всіх рівнях організації їх надання, з одного боку. А з іншого боку буде сприяти подоланню неефективної діяльності щодо використання бюджетних коштів у сфері охорони здоров'я.

У наукових колах питання пошуку ефективних механізмів державного управління та фінансування сфери охорони здоров'я вивчають Д. Г. Гавриченко, О. В. Гладкова, О. В. Козирєва, Л. Криничко, М. О. Кужелєв, О. Мотайло, А. В. Нечипоренко, С. В. Онишко, Т. О. Попова, О. В. Посилкіна, Т. І. Сабєцька, Л. В. Сергієнко, Н. О. Федорова, Н. В. Філіпова, Ю. В. Шевчук, Н. І. Шелеміна та багато інших.

Водночас у науковому полі недостатньо уваги приділяється питанням інноваційних механізмів фінансового забезпечення охорони здоров'я в умовах нестабільності та викликів, відсутнє комплексне охоплення проблем інвестування в галузь охорони здоров'я, що зумовлює вибір та актуальність даної теми дослідження.

Система охорони здоров'я є стратегічно-важливою сферою соціально-економічного життя, показником сталого економічного розвитку та ключовим індикатором якості життя громадян будь-якої країни світу. Фундаментальне реформування фінансування охорони здоров'я національної системи розпочалось у 2017 році із прийняттям Закону України «Про фінансові гарантії медичного обслуговування населення». В основу даного нормативного акту закладено покращення доступу населення до основних медичних послуг та оптимізація фінансового захисту пацієнтів. В рамках Закону запроваджено єдиний пакет гарантованих державою медичних послуг, а також програми медичних гарантій в контексті збільшення охоплення населення медичними послугами, а також удосконалення системи первинної медичної допомоги.

Впродовж 2017–2022 років в національній системі охорони здоров'я було запроваджено ряд реформ, спрямованих на підвищення ефективності її функціонування та фінансування. В даному контексті можна виокремити наступні ключові заходи:

- створення Національної служби здоров'я України (НСЗУ) як провайдера медичних послуг. Це спеціалізований орган, який діє від імені держави, виконує роль єдиного замовника медичних послуг та лікарських засобів відповідно до програм медичних гарантій;

- запуск e-Health – електронної системи охорони здоров'я, яка спрямована на цифровізацію та автоматизацію процесів надання медичних послуг. допомагає пацієнтам отримувати, а лікарям надавати якісні медичні послуги. e-Health є ефективним інструментом НСЗУ

контролю фінансових ресурсів на охорону здоров'я в рамках програм медичних гарантій;

– перетворення медичних закладів країни на комунальні некомерційні підприємства (КНП);

– реформування ланки первинної медичної допомоги та реалізація заходів щодо перетворення первинної медичної допомоги на доступний економічно обґрунтований вид допомоги;

– запровадження нового економічного підходу (принципу) «гроші ходять за пацієнтом», відповідно до якого вітчизняні медичні заклади отримують щомісяця грошові кошти за визначеним тарифом.

Звертаючись до питання обсягу та структури державних видатків на сферу охорони здоров'я, варто відзначити збільшення фінансування сфери охорони здоров'я у 2024 році, порівняно з попереднім 2023 роком.

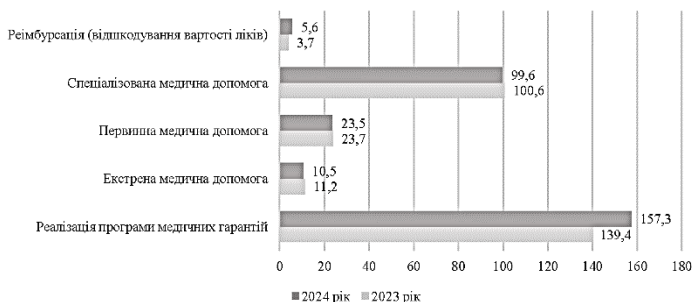

Рис. 1. Структура державних видатків на сферу охорони здоров'я за період 2023–2024 років, млрд грн.

Джерело: складено автором за даними¹²

Як видно із інформації, що надана на рис. 1, видатки на екстрену медичну допомогу у 2024 році становили 10,5 млрд грн; на первинну медичну допомогу – 23,5 млрд грн. Майже 100 млрд грн. державного бюджету було виділено на послуги спеціалізованої медичної допомоги. Це дозволило покращити доступність та якість медичних послуг для населення. Щодо питомої ваги видатків на охорону здоров'я в загальному обсязі внутрішнього валового продукту (ВВП), Відкриті

¹ Офіційна сторінка Міністерства охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua>

² Офіційна сторінка Державної служби статистики України URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

бази даних показують³, що у 2024 році державні видатки на охорону здоров'я в Україні становили 238,7 млрд грн. (рис. 2). Однак частка витрат є значно меншою, ніж показники багатьох європейських країн. У перспективних планах профільного міністерства, МОЗ України, планується збільшення вже існуючих обсягів фінансування сфери охорони здоров'я в Україні до 5–7% ВВП.

Важливим напрямом розвитку сфери охорони здоров'я в Україні залишається реалізація програми медичних гарантій, на яку у 2024 році було спрямовано 157,3 млрд грн. Проектом бюджету на 2025 рік витрати на сферу охорони здоров'я заплановано на рівні 247,2 млрд грн. із зростанням на 3,6% порівняно із попереднім 2024 роком, рис. 2.

Рис. 2. Динаміка державних видатків на галузь охорони здоров'я за період 2018-2025 років, млрд грн.

Джерело: побудовано автором за даними^{4 5}

Значною мірою, реалізація державної політики України в соціальній сфері, насамперед, у сфері охорони здоров'я, залежить від впливу факторів зовнішнього середовища. Так, повномасштабне вторгнення Російської Федерації в лютому 2022 року відображається на ефективності фінансового забезпечення медичної галузі країни, впливає на ефективність реалізації реформ. Тривала війна призвела до значного падіння ВВП, інфляції та девальвації національної валюти. Вказані

³ Офіційна сторінка Державної служби статистики України URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

⁴ Офіційна сторінка Міністерства охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua>

⁵ Офіційна сторінка Державної служби статистики України URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

проблеми ускладнюють планування та реалізацію державних програм у сфері охорони здоров'я, обмежують можливості для залучення вітчизняних та міжнародних інвестицій у новітнє медичне обладнання, широке впровадження сучасних світових зразків медичних технологій в практику діяльності вітчизняних медичних підприємств тощо.

Окрім того, деструктивний вплив на сталість державних медичних гарантій та їх подальший розвиток створюють базові проблеми самої медичної галузі. Серед них можна виділити, наприклад, такі як: неефективний розподіл фінансових ресурсів між структурними елементами медичної сфери (значно переважають в структурі послуг медичні послуги спеціалізованого характеру); неефективна і незбалансована система закладів охорони здоров'я; відсутність прозорості при плануванні та використанні фінансових ресурсів (зокрема, при закупівлі ліків та обладнання за державні кошти, неадекватний розмір заробітної плати медичних працівників, слабка система контролю і підзвітності); низька ефективність адміністрування та управління фінансами; відсутність систем моніторингу та контролю за витратами призводить до неефективного використання фінансових ресурсів держави у такий складний час, як період воєнного стану.

Погоджуємось із Л.Р. Криничко⁶, котра основну проблему недосконалості фінансового забезпечення охорони здоров'я в Україні, вбачає у відсутності чітких критеріїв оцінки ефективності використання бюджетних ресурсів на різних рівнях державного управління та структурно-функціональних моделях закладів охорони здоров'я. Знана науковиця вказує, що в умовах змін та реформування вітчизняної галузі охорони здоров'я фінансове забезпечення проходить складний шлях трансформування через визначення гарантованого пакету медичних послуг з одного боку, та в частині надання первинної медичної допомоги через укладання декларацій із сімейними лікарями з іншого боку. Важко не погодитись із цим твердженням.

Крім того, зазначимо, що державне фінансування медичної сфери України перебуває в складному стані та потребує реформування, перш за все у площині нормативно-правового забезпечення, а також на основі більш запровадження та стимулювання інновацій у галузь охорони здоров'я. Водночас, Україна не володіє достатніми фінансовими ресурсами для підтримки і розбудови потужної інноваційної інфраструктури в частині надання значної прямої бюджетної підтримки медичної галузі на сучасному етапі суспільного розвитку.

⁶ Криничко, Л., & Мотайло, О. (2021). Нові підходи до фінансування системи охорони здоров'я. *Аспекти публічного управління*, 9(2), 86–100.

Вважаємо, що ефективне фінансування медичної галузі в Україні є важливим фактором для забезпечення доступу до якісних медичних послуг для всіх громадян. Саме такий підхід є характерною рисою розвитку соціально-орієнтованих сфер життєдіяльності у розвинених країнах Європейського Союзу, які після негативних наслідків трирічної пандемії COVID-19 запроваджують в системі публічного адміністрування парадигму соціальної інклюзії⁷. Тобто, коли фокус усіх соціальних проблем та базових соціальних послуг, у тому числі й медичних послуг на первинному рівні, зосереджений на принципах рівного доступу для всіх, включення всіх на рівних правах до отримання якісних доступних і безпечних медичних послуг.

Для вирішення існуючих проблем необхідно впроваджувати системи, що сприяють прозорому розподілу бюджетних коштів, забезпеченню належного рівня фінансування та контролю за їх використанням, а також підвищенню ефективності управління ресурсами в медичній сфері.

На рис. 3 виокремлено основні проблеми щодо фінансового забезпечення розвитку вітчизняної сфери охорони здоров'я України, що впливають на ефективність функціонування регіональної та загальнонаціональної системи охорони здоров'я України.

Забезпечення сфери охорони здоров'я необхідними фінансовими ресурсами набуває особливого значення в умовах економічної нестабільності та повномасштабної військової агресії російської федерації проти України. Тож відповідно реформування вітчизняної системи охорони здоров'я потребує пошуку нових джерел фінансового забезпечення та підвищення якості медичного обслуговування населення України (табл. 1).

⁷ Шелеміна Н. І. Особливості фінансування системи охорони здоров'я: вітчизняний та закордонний досвід. *Економіка та суспільство*. Випуск № 53. 2023

Рис. 3. Проблеми ефективного фінансування сфери охорони здоров'я в Україні

Джерело: структуровано та побудовано автором

Таблиця 3

Напрямки диверсифікації джерел фінансування медичної галузі України

№ з/п	Джерела фінансування	Характеристика джерел фінансового забезпечення
1	2	3
1	Обов'язкове медичне страхування (ОМС)	<i>Сутність:</i> створення страхових об'єднань (пулів) для перерозподілу коштів, ризиків витрат на лікування при настанні страхового випадку. В рамках ОМС держава або роботодавець зобов'язані забезпечити громадян медичними послугами за рахунок коштів, зібраних через внески або податки. Система ОМС є частиною соціального захисту населення і забезпечує доступ до медичних послуг для всіх громадян.
		<i>Мета:</i> покриття додаткових витрат на лікування, не передбачених державним фінансуванням. Забезпечення рівного доступу до медичних послуг: ОМС гарантує медичну допомогу без значних фінансових витрат для усіх громадян, незалежно від їхнього соціально-економічного статусу.
		<i>Переваги:</i> соціальний захист, підтримка здоров'я населення, ефективність розподілу ресурсів та зниження витрат на медичні послуги.
		<i>Слабкі місця:</i> недостатнє фінансування (призводить до обмеження доступу до якісної медичної допомоги),

		адміністративні бар'єри (складність управління фондами, потреба у значних адміністративних витратах), зловживання та неефективність.
2	Фонди добровільного медичного страхування (ДМС)	<i>Сутність:</i> система медичного страхування, при якій особа чи організація (наприклад, роботодавець) добровільно укладає договір зі страховою компанією для отримання медичних послуг понад ті, що покриваються обов'язковим медичним страхуванням. Це дозволяє застрахованим отримувати додаткову медичну допомогу, покриваючи витрати, які не включені в стандартний пакет ОМС. <i>Мета:</i> покращення доступу до більш якісних, швидких і зручних медичних послуг, розширення спектру медичних послуг (вибір лікаря, планові консультації, лікування за кордоном тощо), гнучкість та індивідуальний підхід. <i>Переваги:</i> швидкий доступ до медичних послуг, можливість вибору лікаря та медичного закладу, послуги часто надаються за принципом «територіальності» або «великого потоку пацієнтів», доповнення до обов'язкового медичного страхування, можливість покриття витрат на лікування у приватних медичних закладах, включає програми профілактичних оглядів, гнучкість пакета медичних послуг, покриття витрат на лікування за кордоном. <i>Слабкі місця:</i> висока вартість, наявність додаткових витрат, обмеженість у виборі медичних установ (закладів), або лікарів
3	Система співплатежів	<i>Сутність:</i> окремі види медичних послуг надаються на умові «співплатежів» – коштів населення (домогосподарств). Механізм, при якому пацієнт частково оплачує вартість медичних послуг, що надаються у рамках медичного страхування або державної медичної програми. <i>Мета:</i> система фінансування медичної сфери, що дозволяє розподіляти витрати між пацієнтами, державою та страховими компаніями. <i>Переваги:</i> розподіл фінансового навантаження на бюджет, мотивація до раціонального використання медичних послуг, забезпечення більшого доступу до медичних послуг, можливість вибору пацієнтом більш якісних медичних послуг. <i>Слабкі місця:</i> нерівність доступу до медичних послуг, зловживання з боку медичних закладів, ризики щодо доступності та соціальної справедливості, які потребують належного контролю та регулювання.
4	Медичне державно-приватне партнерство (ДПП) – фасиліті-менеджмент (facility management)	<i>Сутність:</i> модель взаємодії між державою та приватним сектором (бізнесом) в сфері охорони здоров'я. ДПП може включати: будівництво та управління медичними установами, операційне керування медичними послугами, фінансування та інвестиції у розвиток медичної інфраструктури. <i>Мета:</i> покращення доступності, якості та ефективності медичного обслуговування, зменшення навантаження на державний бюджет. <i>Переваги:</i> залучення додаткових інвестицій в будівництво та модернізацію медичних установ, більш ефективне управління медичними закладами, забезпечення якісної організації діяльності та обслуговування медичних установ, оптимізація використання ресурсів, підвищення якості послуг за рахунок впровадження новітніх медичних

		технологій та інноваційних методів надання послуг, зменшення дефіциту державних коштів через залучення приватних інвестицій.
		<i>Слабкі місця:</i> ризик поглиблення соціальної нерівності у доступі до медичних послуг, конфлікт інтересів, відсутність державного контролю, неефективне використання коштів, недотримання умов договорів між державою та приватним сектором.

Джерело: структуровано та побудовано автором

Таким чином, підсумовуючи розгляд цього підрозділу, можемо резюмувати, що сучасний стан державного фінансування медичної сфери України свідчить про необхідність здійснення подальшого реформування медичної сфери, зокрема у нормативно-правовій площині та в напрямі підтримки інновацій. Обмеженість фінансових ресурсів не дозволяє державі забезпечити достатній рівень бюджетної підтримки для створення інноваційної інфраструктури охорони здоров'я. Тому важливим джерелом поповнення фінансової спроможності медичних підприємств є канал міжнародного співробітництва⁸. Водночас ефективне фінансування є критично важливим для забезпечення рівного доступу населення до якісних медичних послуг, що відповідає європейським соціально-орієнтованим підходам. Тож розв'язання вищезазначених проблем потребує впровадження прозорих механізмів розподілу бюджетних коштів, удосконалення контролю за їх використанням і підвищення ефективності управління ресурсами.

2. Основні шляхи удосконалення фінансового механізму реалізації державних гарантій України у сфері охорони здоров'я у повоєнний період

Світовий досвід та практика пропонують широкий спектр джерел фінансування та інвестиційної підтримки медичної галузі, який вже цього дня опрацьовують представники центральних та регіональних органів державної влади, а також широко обговорюють та підтримують представники місцевого самоврядування та активні представники громадськості⁹. Окремі напрямки мають доведену ефективність у світових медичних системах. В медичних моделях окремих країн на потреби медичної сфери спрямовуються кошти, від податків на продукти харчування з високим вмістом солі, транс-жирів, а також

⁸ Mykhailiuta V., Khozhylo I. (2024). International cooperation in the field of health care: practical experience of a ukrainian hospital. Moderní aspekty vědy: XLVI. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2024. str. 598.

⁹ Дослідження ініціатив у сфері повоєнного відновлення. URL: https://ednannia.ua/images/Master_version_UKR_Rebuilding.pdf

напоїв із високим вмістом цукру або барвників, які завдають шкоди здоров'ю. Проте, їх реалізація в Україні потребує глибокого аналізу та адаптування до реалій та внутрішніх умов нашої країни¹⁰.

В даному аспекті погоджуємось із думкою провідних експертів, котрі доводять необхідність функціонування двополярної системи медичного сервісу, сутність якого полягає у комбінації фінансового потенціалу держави та приватного капіталу. За подібних умов формується конкурентний ринок медичних послуг, який сприяє інтегруванню прогресивних технологій лікування у вітчизняну сферу охорони здоров'я. Подібна модель побудови медичної сфери можлива за рахунок диверсифікації джерел фінансування із одночасним забезпеченням рівних прав в одержанні якісної медичної допомоги для всіх громадян, контроль над функціонуванням сфери охорони здоров'я, відкритість та прозорість фінансових потоків.

Забезпечення збалансованого фінансування галузі охорони здоров'я України потребує впровадження інноваційних фінансових проектів та модернізації вітчизняної системи фінансового забезпечення цієї галузі¹¹.

Військовий стан та економічна нестабільність потребують пошуку інноваційних джерел фінансування медичної галузі, що відповідають загальнонаціональним цілям функціонування вітчизняної сфери охорони здоров'я.

Вважаємо, що збалансована система фінансового забезпечення медичної системи країни має вибудовуватись із урахуванням наступних принципів:

- захищеність населення від фінансових ризиків, що пов'язані зі станом здоров'я громадян. Даний принцип спрямований на збереження добробуту громадян, котрий не повинен погіршуватися внаслідок оплати медичних послуг;
- соціальна справедливість та рівний доступу до медичних послуг;
- прозорість та підзвітність, що полягає у вироблені зрозумілих критеріїв для оцінювання функціонування вітчизняної системи охорони здоров'я, протидії корупційним проявам;
- ефективність менеджменту та управлінських процесів шляхом усунення дублювання функцій у сфері фінансування охорони здоров'я, скорочення неефективних витрат тощо;

¹⁰ Гавриченко Д. Г., Козирева О. В., Попова Т. О., Сергієнко Л. В. Механізм фінансування охорони здоров'я України в умовах трансформацій. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики* 2022 № 1 (42).

¹¹ Посилкіна О.В., Гладкова О.В. Актуальні проблеми фінансового забезпечення діяльності закладів охорони здоров'я в Україні в умовах їх реформування. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. Том 32 (71). № 2, 2021.

–якість медичного забезпечення та його відповідність світовим стандартам.

Ґрунтуючись на вказаних принципах, пропонуємо набір прогресивних джерел фінансування галузі охорони здоров'я в умовах деструктивних проявів та нестабільності зовнішнього середовища. Представлені канали фінансування покликані збалансувати витрати державного бюджету, сприяти підвищенню якості медичних послуг та розвитку конкурентної медичної галузі (рис. 4).

Рис. 4. Прогресивні підходи до фінансування галузі охорони здоров'я в умовах деструктивних проявів зовнішнього середовища
Джерело: структуровано та побудовано автором

Необхідно вказати, що модель страхової медицини не може повністю замінити існуючу систему організації охорони здоров'я, оскільки не здатна забезпечити покриття всіх ключових соціальних і медичних

ризиків, що становлять значення як для населення, так і для держави¹². Подальший розвиток інституту медичного страхування залежить від здатності держави своєчасно і ефективно врегулювати наявні ризики воєнного стану як руйнація медичних закладів як суб'єктів надання медичних послуг або їх повне знищення, релокація медичних підприємств в інший регіон, або отримання бойових травм цивільним населення та тривалий період реабілітаційного лікування тощо. Крім того, значною мірою зможе підвищити ефективність реалізації державних гарантій медичного забезпечення успішно проведена інтеграції сектору приватного медичного страхування, яка існує в окремих приватних компанія, як-то АТ КБ «Приватбанк», АТ «ТАСКОМБАНК», АТ «Укрзалізниця» та ін., в загальнодержавну систему медичного забезпечення на законодавчому та інституційному рівнях.

Відтак, інтеграція прогресивних джерел фінансування в сферу охорони здоров'я в умовах соціально-економічної нестабільності та війни є важливим кроком до забезпечення стабільності та якості медичного обслуговування в Україні¹³. Залучення міжнародної допомоги, розвиток цифрових технологій, приватно-публічні партнерства та інноваційні механізми мобілізації ресурсів дозволять посилити стійкість національної медичної системи.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє сформулювати такі основні висновки:

1. В умовах пролонгації періоду воєнного стану ефективність публічного адміністрування сфери охорони здоров'я ґрунтується, перш за все, на удосконаленні моделі фінансування вітчизняної галузі охорони здоров'я. Це передбачає упровадження інноваційних механізмів фінансування медичних закладів, які відповідають потребам медичної сфери та здійснюється відповідно до закладеного НСЗУ принципу – «гроші йдуть за пацієнтом». Подальший розвиток публічного управління медичною сферою вимагає розроблення та впровадження такої системи фінансування галузі охорони здоров'я, яка б врахувала як можливості громадян щодо їх участі у співфінансуванні, так і їхні потреби у медичній допомозі та медичних послугах, запит на які повинен формуватися на базовому рівні.

¹² Кужелев М. О., Нечипоренко А. В. Фінансування охорони здоров'я в умовах глобальних викликів: український досвід. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. № 1(13). 2024.

¹³ Філіпова Н. В. Джерела фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я в Україні. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. № 16. 2020.

2. В даному контексті доцільним є диверсифікація джерел фінансування, пошук оптимальних шляхів залучення інвестицій та ресурсів та раціональний розподіл фінансового навантаження між різними категоріями громадян, роботодавцями та державою. Такий підхід покликаний забезпечити збільшення надходжень фінансових коштів та покращення якості медичного обслуговування та послуг.

В межах статті розглянуто окремі джерела фінансового забезпечення медичної галузі, котрі дозволять залучити додаткові ресурси для ефективного розвитку медичної сфери: система обов'язкового медичного страхування, модель добровільного медичного страхування, система співплатежів із залученням коштів населення (домогосподарств), медичне державно-приватне партнерство. Впровадження прогресивних джерел фінансування є складним механізмом та потребує змін нормативно-правовому полі, пропрацювання з боку **Міністерства охорони здоров'я, Міністерства фінансів України**, популяризації систем обов'язкового та добровільного медичного страхування, розробки та впровадження інноваційного фінансування медичної галузі в системі державного адміністрування та публічного управління.

АНОТАЦІЯ

У статті висвітлено сучасний стан державного фінансування сфери охорони здоров'я в Україні, проаналізовано динаміку і структуру державних видатків на сферу охорони здоров'я за період 2018–2025 років. Розглянуто джерела фінансового забезпечення вітчизняної системи охорони здоров'я та обґрунтовано необхідність трансформації фінансового механізму галузі. Окреслено проблеми ефективності державних гарантій та слабкі ланки національної системи фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я.

Запропоновано інструменти диверсифікації джерел фінансування медичної сфери шляхом підвищення ефективності діючого фінансового забезпечення охорони здоров'я, шляхи пошуку альтернативних джерел фінансування галузі та механізмів залученні фінансових ресурсів, впровадження державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я, що сприятиме залученню приватних інвестицій у державний сектор охорони здоров'я. Автором доведено необхідність удосконалення та популяризації системи добровільного та обов'язкового медичного страхування, співплатежів із залученням коштів населення, а також інноваційних джерел фінансування. Особливу увагу приділено інструментам державно-приватного партнерства (ДПП) в медичній сфері як прогресивного механізму фінансового забезпечення охорони здоров'я.

Література

1. Офіційна сторінка Міністерства охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua>
2. Офіційна сторінка Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
3. Криничко, Л., & Мотайло, О. (2021). Нові підходи до фінансування системи охорони здоров'я. *Аспекти публічного управління*, 9(2), 86-100. <https://doi.org/10.15421/152122>
4. Шелеміна Н. І. Особливості фінансування системи охорони здоров'я: вітчизняний та закордонний досвід. *Економіка та суспільство*. Випуск № 53. 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-80>
5. Mykhailiuta V., Khozhylo I. (2024). International cooperation in the field of health care: practical experience of a ukrainian hospital. *Moderní aspekty vědy: XLVI. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.*, 2024. str. 598.
6. Дослідження ініціатив у сфері повоєнного відновлення. URL: https://ednannia.ua/images/Master_version_UKR_Rebuilding.pdf
7. Гавриченко Д. Г., Козирева О. В., Попова Т. О., Сергієнко Л. В. Механізм фінансування охорони здоров'я України в умовах трансформацій. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики* 2022 № 1 (42). С. 125-133.
8. Посилкіна О.В., Гладкова О.В. Актуальні проблеми фінансового забезпечення діяльності закладів охорони здоров'я в Україні в умовах їх реформування. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. Том 32 (71). № 2, 2021. С. 43-49. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/71-2-7>
9. Кужелєв М. О., Нечипоренко А. В. Фінансування охорони здоров'я в умовах глобальних викликів: український досвід. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. № 1(13). 2024. С. 85-94.
10. Філіпова Н. В. Джерела фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я в Україні. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. № 16. 2020. С. 95-100 DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2021-1-16>

Information about the author:

Lytviak Valentyn Yakovych,

Postgraduate Student at the Department of Public Administration
and Management

Dnipro University of Technology

19, av. Dmytra Yavornytskoho, Dnipro, 49005, Ukraine